

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2015, č. j. 8 A 93/2015 – 18,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející průběh řízení

[1] Kasační stížností ze dne 1. 1. 2016 brojí žalobce proti shora označenému usnesení (dále též „napadené usnesení“) Městského soudu v Praze (dále též „městský soud“), kterým bylo rozhodnuto o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, vedeném u městského soudu pod sp. zn. 8 A 93/2015, tak, že žalobci bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků v rozsahu 75 %, přičemž ve zbytku byla jeho žádost výrokem napadeného usnesení zamítnuta.

[2] V odůvodnění napadeného usnesení městský soud uvedl, že při rozhodování o žalobcově žádosti o osvobození od soudních poplatků vycházel z majetkových poměrů

žalobce vztahujících se k období měsíce května roku 2015. Důvodem zmíněného postupu bylo, že žalobce, navzdory předcházející výzvě soudu k doložení případných významných změn jeho majetkových poměrů v době následující po květnu 2015, na tuto výzvu nikterak nereagoval, a bylo tak možno usoudit, že jeho osobní, majetkové a výdělečné poměry se od dřívějšího stavu podstatným způsobem neliší.

[3] Z listin poskytnutých žalovaným městský soud zjistil, že na bankovním účtu žalobce, zřízeném a vedeném žalovaným, byl ke dni 20. 5. 2015 zůstatek 11.788 Kč, z čehož částka ve výši 8.539 Kč byla disponibilní. Soud dále zjistil, že v období desíti měsíců, tj. od srpna 2014 do května 2015, přibýly žalobci na účet prostředky v celkové výši 29.650 Kč – z toho částka ve výši 3.000 Kč byla vložena na účet za účelem hrazení nákladů na zdravotní služby a částka 3.750 Kč byla žalobci v souladu s právními předpisy sražena.

[4] Městský soud zdůraznil, že žalobce má zajištěné ubytování, základní služby s tím související, jakož i stravu, přičemž volné prostředky využívá k nákupu víceméně zbytných, jakkoli důležitých věcí a služeb. Ne každému vězni jsou přitom dle názoru městského soudu zasílány jakékoli finanční prostředky třetími osobami. Soud tak uzavřel, že žalobce v období deseti měsíců před podáním žaloby volně disponoval částkou ve výši 22.900 Kč (v čemž se ztotožnil se zjištěním Nejvyššího správního soudu učiněným v rozsudku ze dne 6. 8. 2015, č. j. 4 As 161/2015 – 11, kterým bylo zrušeno předcházející usnesení městského soudu ve věci žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků).

[5] Městský soud uvedená zjištění zohlednil tak, že vzhledem k výši soudního poplatku za podání žaloby na ochranu proti nečinnosti správního orgánu (tj. 2.000 Kč), neumožňují žalobcovy majetkové poměry zaplatit soudní poplatek v plné výši, nepochybně mu však umožňují zaplatit alespoň jeho menší část. Dále městský soud konstatoval, že neshledal zvlášť závažné důvody pro přiznání osvobození od soudních poplatků v plné výši. Osvobození od soudních poplatků v rozsahu 75 % považuje městský soud za dostatečné pro vyloučení znemožnění přístupu soudu v důsledku majetkové situace žalobce, který při zajištění všech základních životních potřeb disponuje částkou 22.900 Kč ročně, přičemž ke dni vzniku poplatkové povinnosti disponoval částkou 8.539 Kč.

II.

Obsah kasační stížnosti

[6] Proti napadenému usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost, v níž namítá, že zjištění městského soudu, dle kterého disponuje částkou 22.900 Kč ročně, je nesprávné. Stěžovatel nemá žádný stabilní finanční příjem, neboť mu není umožněno pracovat. Městský soud neměl žádný důvod usuzovat na pravidelnost těch příjmů, které stěžovateli plynuly v období srpna 2014 až května 2015.

[7] Stěžovatel dále podotýká, že zjištění městského soudu o disponibilním zůstatku na daném účtu se vztahuje toliko ke dni 20. 5. 2015, avšak nevypovídá nic o schopnosti stěžovatele zaplatit soudní poplatek v současné době. Poukaz městského soudu na finanční prostředky, které měl stěžovatel k dispozici v minulosti, není způsobilý odůvodnit závěr

pokračování

o jeho schopnosti zaplatit soudní poplatky (jejich část) v době, kdy bude k tomu soudem vyzván (pokud by napadené usnesení nabylo právní moci).

[8] Dle stěžovatele z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá potřeba hodnocení aktuálních majetkových poměrů žadatele o osvobození od soudních poplatků v rozhodné době a s přihlédnutím k možnosti opatření si prostředků, čemuž soud v případě napadeného usnesení nedostál. V této souvislosti odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 9. 2004, č. j. 2 Afs 28/2004 – 40, a ze dne 28. 2. 2006, č. j. 5 Afs 155/2005 – 172. Stěžovatel tvrdí, že nedisponuje prostředky, ze kterých by mohl zaplatit soudní poplatek, a nemá možnost si takové prostředky opatřit. Poukazuje rovněž na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2015, č. j. 4 As 162/2015, jímž byl stěžovatel v odlišné věci plně osvobozen od soudních poplatků, ačkoli Nejvyšší správní soud vycházel v uvedeném usnesení z obdobně doložených majetkových poměrů stěžovatele, jako tomu bylo v případě nyní napadeného usnesení.

[9] K porušení principu legitimního očekávání došlo dle stěžovatele rovněž tím, že městský soud přes stěžovatelův odkaz na jiná konkrétní rozhodnutí městského soudu, kterými byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků, rozhodl odlišně. Při neměnném skutkovém základu rozhodování o žádostech o osvobození od soudních poplatků byl městský soud dle názoru stěžovatele povinen následovat svá předchozí rozhodnutí a zcela stěžovatelově žádosti vyhovět. Odlišnost výroku napadeného usnesení však městský soud nikterak neodůvodnil. Stěžovatel tak dovozuje porušení principu legitimního očekávání, a odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 6. 2007, č. j. 4 As 29/2007 – 124.

[10] Žalovaný se k obsahu kasační stížnosti nevyjádřil.

III.

Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud nejdříve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.), přičemž s ohledem na danou procesní situaci není nutno, aby byl stěžovatel v řízení o předmětné kasační stížnosti zastoupen advokátem podle § 105 odst. 2 s. ř. s.

[12] Ačkoliv povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem je obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, podle dřívější judikatury zdejšího soudu nebylo nutno trvat na podmínce tohoto zastoupení ani na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, pokud tato kasační stížnost směřovala proti usnesení krajského soudu, jímž bylo rozhodnuto o žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. o návrhu na ustanovení advokáta, neboť zdejší soud měl za to, že striktním trváním na splnění těchto povinností by docházelo pouze k řetězení téhož problému, k jehož vyřešení byla taková kasační stížnost podána (tedy zda stěžovatel má či nemá být zcela nebo zčásti osvobozen od soudních poplatků a zda mu má či nemá být ustanoven zástupce).

[13] Ve svém nedávném usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19 (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu uvedená v tomto rozsudku jsou dostupná na www.nssoud.cz), potom dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k závěru, že kasační stížnosti proti procesním usnesením krajského soudu, včetně usnesení ve věcech žádostí o osvobození od soudních poplatků a návrhů na ustanovení advokáta, poplatkové povinnosti ani povinnosti zastoupení advokátem vůbec nepodléhají, neboť směřují proti rozhodnutím krajského soudu o procesních otázkách v rámci řízení o žalobě před krajským soudem, nikoliv proti rozhodnutím krajského soudu, jímž se řízení o žalobě či jiném návrhu na zahájení řízení končí.

[14] Uvedené závěry rozšířeného senátu se vztahují i na nyní projednávanou věc. Kasační stížnost stěžovatele v předmětné věci vůbec nepodléhá soudnímu poplatku a stejně tak není podmínkou řízení o předmětné kasační stížnosti, aby byl stěžovatel zastoupen advokátem.

[15] Nejvyšší správní soud následně posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[16] Podle § 36 odst. 3 věty první až třetí s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.“

[17] Nejvyšší správní soud setrvává na jím dříve vysloveném názoru (dle rozsudku ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 – 17), že „[v] otázkách částečného osvobození od soudních poplatků bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkových okolnostem, nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem.“ Nejvyšší správní soud proto i nyní zkoumal, zda se uvážení městského soudu udrželo v zákonných mezích a zda odpovídalo skutkovým okolnostem projednávané věci. Dospěl přitom k závěru, že těmto požadavkům městský soud v napadeném usnesení bezezbytku dostál. Při rozhodování o stěžovatelově žádosti dostatečně reflektoval zjištění učiněná Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 6. 8. 2015, č. j. 4 As 161/2015 – 11, kterým bylo zrušeno jeho předchozího usnesení ve věci žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků (tj. usnesení městského soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 8 A 93/2015 – 6).

[18] Důvody, pro které přistoupil k rozhodnutí o osvobození stěžovatele od soudních poplatků v rozsahu 75 %, městský soud přehledně a srozumitelně vyjádřil, přičemž tyto Nejvyšší správní soud neshledal v žádném ohledu excesivními. Není proto důvodná námitka stěžovatele, že městský soud nedostál jeho legitimnímu očekávání, když jej neosvobodil od soudních poplatků v plném rozsahu. Jelikož odůvodnění i výrok napadeného usnesení ve světle výše uvedených požadavků ob stojí, nelze stěžovateli

pokračování

prisvědčit ani v tom, že městský soud zatížil své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti, nezdůvodnil-li explicitně odlišnost výroku napadeného usnesení a rozhodnutí o žádostech stěžovatele o osvobození od soudních poplatků vydaných v jiných řízeních vedených u městského soudu.

[19] Ohledně odkazu stěžovatele na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 6. 2007, č. j. 4 As 29/2007 – 124, kterým podporuje svou argumentaci stran rozporu napadeného usnesení s principem legitimního očekávání, Nejvyšší správní soud podotýká, že na závěry vyslovené v odkazovaném rozsudku je třeba nahlížet optikou tehdy platné a účinné právní úpravy osvobozování od soudních poplatků. Ta však byla ke své současné podobě novelizována zákonem č. 303/2011 Sb. tak, že „[n]yní mají správní soudy podle představ zákonodárce zásadně přiznávat pouze částečné osvobození od soudních poplatků. Úplné osvobození od soudních poplatků je [...] možné přiznat pouze výjimečně ze zvlášť závažných důvodů“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2013, č. j. 5 As 41/2013 – 15). Dřívější závěry zaujaté zdejším soudem v rozsudku, na který stěžovatel odkazuje, tak nejsou pro nyní posuzovanou věc případné. Z odůvodnění napadeného usnesení dále plyne, že zvlášť závažné důvody pro plné osvobození od soudních poplatků městský soud při posouzení stěžovatelovy žádosti neshledal. Vymezil se tak, byť nepřímou, vůči usnesením jiných senátů téhož soudu, jimiž byl stěžovatel údajně osvobozen od soudních poplatků v plném rozsahu.

[20] Nejvyšší správní soud podotýká, že stěžovatel v rámci žádosti o osvobození od soudních poplatků sice specifikoval dle údajů spisových značek jednotlivá usnesení odlišných senátů městského soudu, kterými byl údajně plně osvobozen od soudních poplatků, a obecně tvrdil, že skutkové okolnosti jsou zde analogické, nicméně vzhledem ke skutečnosti, že tato usnesení měla být vydána ve dnech 18. 6. 2014, 3. 2. 2015, příp. 20. 3. 2015, se jeví být vysoce nepravděpodobné, že by i v oněch řízeních bylo o žádostech stěžovatele rozhodováno na základě totožně doloženého a zjištěného skutkového stavu stran stěžovatelových majetkových poměrů, neboť v řízení, ze kterého vzešlo napadené usnesení, byly majetkové poměry dokládány výpisem z účtu ze dne 20. 5. 2015. Z uvedeného výpisu je přitom zřejmá relativně vysoká frekvence dispozice s uloženými prostředky, a to včetně období kalendářních měsíců bezprostředně předcházejících vydání napadeného usnesení. Majetková situace stěžovatele tak zjevně nebyla v předmětných obdobích, kdy bylo rozhodováno o jeho jednotlivých žádostech o osvobození od soudních poplatků, neměnná. Zrušení napadeného usnesení toliko za účelem vydání nového rozhodnutí, které by výše uvedenou skutečnost v části odůvodnění reflektovalo, není s to jakkoli ovlivnit věcný výsledek rozhodnutí o stěžovatelově žádosti, a bylo by tudíž rozporné se zásadou procesní ekonomie.

[21] Skutkové okolnosti rozhodné pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků je v první řadě povinen tvrdit a prokázat žadatel. Pokud nyní v kasační stížnosti stěžovatel namítá, že se městský soud dopustil logického excesu, rozhodoval-li i po zrušení svého předchozího usnesení znovu na základě skutkových okolností (tedy majetkových poměrů stěžovatele) vztahujících se ke květnu 2015, a které již nebyly pro dobu vydání napadeného usnesení aktuální, jedná se především o nedostatek jeho vlastní procesní aktivity. Tím spíše nelze takovou výtku vůči městskému soudu důvodně vznést, vyzval-li

tento stěžovatele před vydáním napadeného usnesení k doložení případných podstatných změn jeho majetkových poměrů, avšak stěžovatel na tuto výzvu nikterak nereagoval.

[22] Přisvědčit lze stěžovateli v tom, že odůvodnění napadeného usnesení v části „[...] žalobce jako vězeň při zajištění všech základních životních potřeb disponuje částkou 22 900 Kč ročně [...]“, nemá oporu v doloženém skutkovém stavu. Nelze však nepřihlédnout i k jiné části odůvodnění napadeného usnesení, v níž naopak městský soud správně uvádí, že „[...] žalobce [v – doplněno zdejším soudem] období desíti měsíců před podáním žaloby volně disponoval částkou 22 900 Kč [...]“ Dále městský soud upřesnil, že ke dni vzniku poplatkové povinnosti disponoval stěžovatel částkou 8.539 Kč, přičemž k výzvě soudu netvrdil ani nedoložil změnu jeho majetkových poměrů. Nejvyšší správní soud v uvedeném nedostatku, spočívajícím v nesprávném dovození pravidelného ročního příjmu stěžovatele nespatřuje natolik závažnou vadu napadeného usnesení, která by odůvodňovala jeho zrušení, a to zejména z toho důvodu, že městský soud vycházel při stanovení rozsahu osvobození od soudních poplatků především ze zjištěného disponibilního zůstatku na účtu pro stěžovatele vedeném, a tomu přizpůsobil rozsah, ve kterém stěžovatelově žádosti o osvobození od soudních poplatků vyhověl.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[23] Ze všech shora popsanych důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 větou druhou s. ř. s. zamítl.

[24] O náhradě nákladů řízení mezi účastníky rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný byl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nárok na náhradu nákladů řízení však neuplatnil a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by mu v tomto řízení jakékoliv náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2016

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu